

Afgifter på grænsen

Danskerne er vilde med at grænsehandle. Næsten halvdelen (45 pct.) af de danske husstande grænsehandler mindst én gang om året, og hver 7. husstand (14 pct.) grænsehandler mindst fire til fem gange om året, hvormed omsætning, arbejdspladser og provenu til statskassen smutter ud af landet. Det kan naturligvis hænge sammen med, at nogle synes, det er hyggeligt med en familietur til Tyskland. Virkeligheden er dog også, at der for mange er penge at spare ved at køre over grænsen. I Syddanmark har to ud af tre husstande grænsehandlet inden for seks måneder, mens det gælder hver anden husstand i Midtjylland.

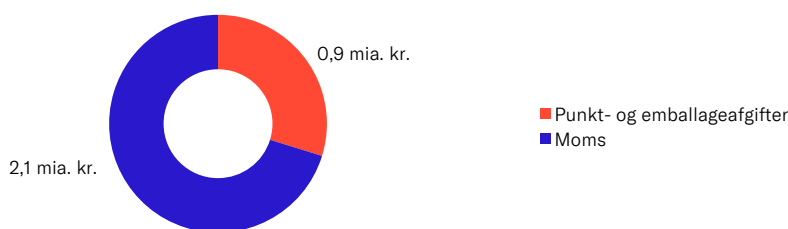
Halvdelen af de danske husstande grænsehandler

Syddanskerne og midtjyderne har kortere afstand til de tyske butikker og derfor moderate transportudgifter. Men når danskerne nu alligevel har taget turen over grænsen, så tager de lidt ekstra med hjem, for at have et lager. Faktisk angiver halvdelen (51 pct.) af de grænsehandelnde danskere, at de har tendens til merforbrug, når de grænsehandler. Der er altså ikke blot tale om et smut ned i det lokale supermarked, der bliver erstattet af en tilsvarende tur til et tysk supermarked. Desuden skaber det høje danske afgiftsniveau incitament til videresalg af illegalt indførte varer i Danmark, især fra kiosker, grønthandlere og privatadresser.

Selvom en række afgifter er blevet reduceret, senest pr. 1. april 2019, hvor afgifterne på øl og vin blev nedsat, kæmper de danske virksomheder fortsat med en række høje afgifter og med grænsebutikkernes omgåelse af både den europæiske emballageregulering og den tyske pantlovgivning. Imens gik statskassen i 2017 glip af et årligt afgiftsprovenu på minimum 3 mia. kr. som følge af grænsehandlenⁱ. Ifølge Skatteministeriet udgjorde danskernes samlede grænsehandel 10,5 mia. kr. i 2017ⁱⁱ, hvoraf 3,5 mia. kr. var nydelsesmidler. Sammenholdes dette med afgiftssatser for 2018, fordeler statskassens tabte provenu sig som minimum 0,9 mia. kr. i punkt- og emballageafgifter og 2,1 mia. kr. i momsindtægterⁱⁱⁱ.

Den danske statskasse går årligt glip af et milliardbeløb i tabt moms- og afgiftsprovenu på grund af grænsehandel

Figur 1: **Tabt statsligt provenu som følge af danskernes grænsehandel, 2018**

Kilde: Dansk Erhvervs beregninger pba. Skatteministeriet.

Halvdelen af de danske husstande grænsehandler

Næsten halvdelen af de danske husstande (45 pct.) tager gerne turen til grænsen for at grænsehandle mindst én gang om året. Det viser en ny befolkningsundersøgelse fra Dansk Erhverv. Denne tendens har været meget stabil gennem en længere årrække. For en del husstande er trafikken endnu hyppigere, idet 14 pct. af de danske husstande tager turen over grænsen mindst fire til fem gange om året (ej vist grafisk)^{iv}.

Halvdelen af danskerne grænsehandler, mens 14 pct. af de danske husstande grænsehandler mindst fire til fem gange årligt

Tabel 1: **Andel af danske husstande, der grænsehandler mindst én gang om året**

2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2018	2019
50%	53%	48%	51%	50%	50%	51%	48%	45%

Kilde: Capacent, Interresearch A/S og Norstat for Dansk Erhverv og DSK i marts 2010, februar 2011, februar 2012, juni 2014, marts 2015, maj 2016, april 2018 og maj/juni 2019.

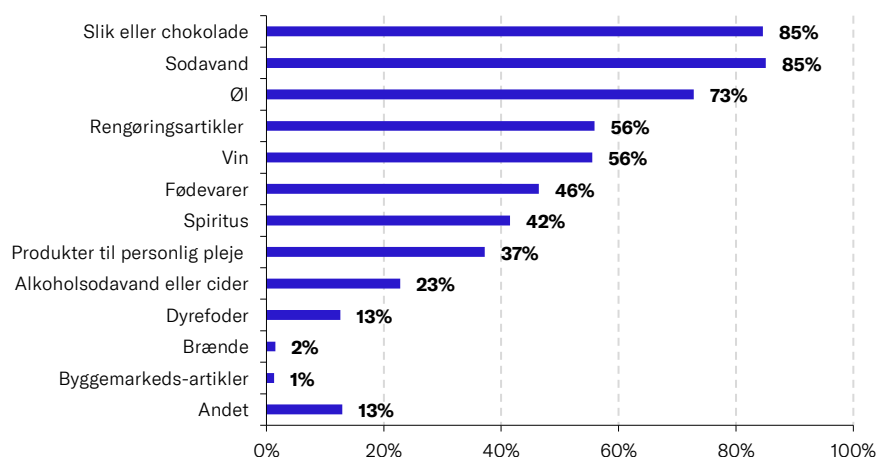
Note: n≥1.000.

Det afgiftsbelagte slik og chokolade, er sammen med sodavand og øl, der sælges i dåser uden pant, blandt de mest populære grænsehandelsvarer. Langt hovedparten af de grænsehandlende (85 pct.), har købt slik eller chokolade og sodavand inden for de seneste seks måneder, mens tre ud af fire (73 pct.) af de grænsehandlende har købt øl. Omkring halvdelen af de grænsehandlende har desuden købt vin (56 pct.), rengøringsartikler (56 pct.) og fødevarer (46 pct.) inden for de seneste seks måneder. Det afspejler, at der er en ikke uvæsentlig afledt effekt ved grænsehandlen, der i dag antager en langt mere vidtgående karakter end blot køb af de traditionelle, afgiftsbelagte nydelsesmidler.

Slik, chokolade og sodavand trækker massivt i grænsehandlen

I forbindelse med grænsehandlen af nydelsesmidler køber danskerne med andre ord også en lang række andre varer, som de fleste ikke i sig selv ville tage turen til Tyskland for at købe, men som de køber, når de alligevel er af sted. Ud over lavere afgifter er moms kun på 19 pct. i Tyskland samtidig med, at de har en reduceret fødevarer moms på 7 pct.^v Desuden opkræver grænsehandelsbutikkerne fortsat ikke pant på dåser til danskerne, hvilket alle andre butikker i Tyskland ellers gør.

Figur 2: **Hvilke varetyper har du eller din husstand grænsehandlet i Tyskland inden for de seneste 6 måneder?**

Kilde: Norstat for Dansk Erhverv, maj/juni 2019.

Note: n=402. Spørgsmålet er kun stillet de respondenter, der har angivet, at de har grænsehandlet i Tyskland indenfor de seneste 6 måneder.

Anm: Søjlerne summerer ikke til 100 pct., da man har kunne afgive flere svar på spørgsmålet.

Grænsehandlen med nydelsesmidler fordelt på region

En femtedel af danskernes samlede forbrug af øl og sodavand stammer fra grænsen. I 2017 var grænsehandlen med øl og sodavand på 1,3 mia. kr.^{vi} Der er dog store regionale forskelle på, hvor stor en andel af danskernes samlede forbrug af øl og sodavand, som stammer fra grænsen. Ikke overraskende er det sønderjyderne, som fører an her. I Sydjylland er hver anden øl eller sodavand, der drikkes, købt ved grænsen, mens tallet er langt mindre i eksempelvis København og Nordsjælland, hvor 5-10 pct. af forbruget af øl og sodavand stammer fra grænsehandlen. Der er generelt en stærk sammenhæng mellem afstand til den tyske grænse og andelen af øl eller sodavand, som stammer fra grænsehandlen.

Ser man på slik og chokolade er det cirka hver syvende slikpose eller chokoladebar, som stammer fra grænsehandlen. I 2017 handlede danskerne for ca. 700 mio. kr. slik eller chokolade ved grænsen^{vii}. De regionale forskelle er ikke helt lige så store her som med øl og sodavand, men igen fører sønderjyderne klart an med 32 pct. af forbruget, som stammer fra grænsehandlen. De sjællandske landsdele ligger også lavest for slik og chokolade, men dog højere end for øl og sodavand, hvilket primært skyldes, at mange handler slik og chokolade i Sverige, hvor der ingen afgift er.

Tabel 2: **Andelen af danskernes samlede forbrug af slik og chokolade samt øl og sodavand, som er handlet ved grænsen (enten Tyskland eller Sverige).**

	Sodavand	Øl	Slik/chokolade
Hele Danmark	21%	19%	14%
København og omegn	8%	10%	8%
Nordsjælland (inkl. Bornholm)	6%	6%	12%
Øvrige Sjælland, Lolland og Falster	16%	11%	12%
Fyn	31%	26%	21%
Sydjylland	54%	50%	32%
Vestjylland	30%	28%	19%
Østjylland	26%	24%	14%
Nordjylland	10%	12%	7%

Kilde: Norstat for Dansk Erhverv, maj/juni 2019.

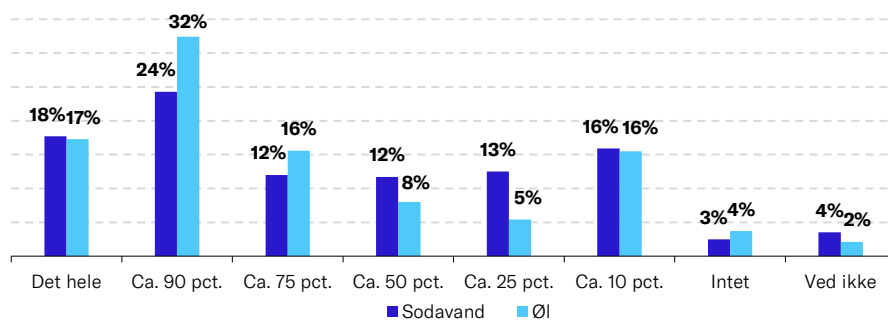
Note: Sodavand n = 342. Øl n = 293. Slik/Chokolade n = 403. Spørgsmålet er kun stillet de respondenter, der har angivet, at de har grænsehandlet i Tyskland eller Sverige indenfor de seneste 6 måneder.

Grænsehandel dækker en væsentlig del af danskernes forbrug

Grænsehandlen har et omfang, hvor mange danske husstande får en væsentlig del af deres øl- og sodavandsforbrug dækket via indkøb i Tyskland. Hver tredje danske husstand (33 pct.) har grænsehandlet øl eller sodavand i Tyskland, og hver femte danske husstand (22 pct.) får dækket mindst halvdelen af deres øl- og sodavandsforbrug ved indkøb syd for grænsen (ej vist grafisk)^{viii}. Kigges der kun på de danske husstande der har grænsehandlet indenfor de seneste 6 måneder, viser befolkningsundersøgelsen, at mere end to ud af fem får dækket over 90 pct. af deres samlede sodavandsforbrug ved grænsehandlen, mens det for ølforbruget gør sig gældende for hver anden grænsehandlende husstand.

Knap hver 5. danske husstand får mindst halvdelen af deres forbrug af øl og sodavand fra grænsen

Hvor stor en andel af din husholdnings forbrug af øl eller sodavand stammer fra øl eller sodavand købt i Tyskland?
 Figur 3:

Kilde: Norstat for Dansk Erhverv, maj/juni 2019.

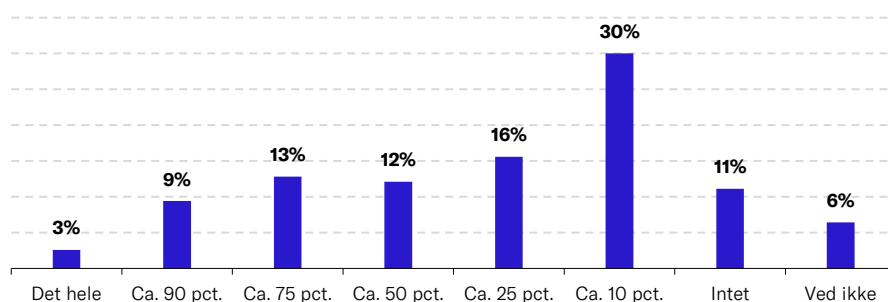
Note: Sodavand n=342. Øl n=293. Spørgsmålet er kun stillet de respondenter, der har angivet, at de har grænsehandlet i Tyskland indenfor de seneste 6 måneder.

Danskernes omfattende grænsehandel betyder, at ca. hver fjerde (24,8 pct.) øl og sodavand, danskerne købte i 2017, blev købt over den tyske grænse^{ix}.

I Sverige er der hverken afgifter på slik eller chokolade, og samtidig er der kun 12 pct. fødevare moms på disse varetyper^x. 43 pct. af de danske husstande har grænsehandlet slik eller chokolade i Tyskland eller Sverige, og mere end hver tredje danske husstand (37 pct.) angiver, at mindst halvdelen af deres forbrug af slik og chokolade bliver dækket af varer købt i Tyskland eller Sverige.

Hver 3. danske husstand får mindst halvdelen af deres slik- og chokoladeforbrug dækket ved grænsehandel i Tyskland eller Sverige

Hvor stor en andel af din husholdnings forbrug af slik og chokolade stammer fra slik og chokolade købt i Tyskland eller Sverige?
Figur 4:

Kilde: Norstat for Dansk Erhverv, maj/juni 2019.

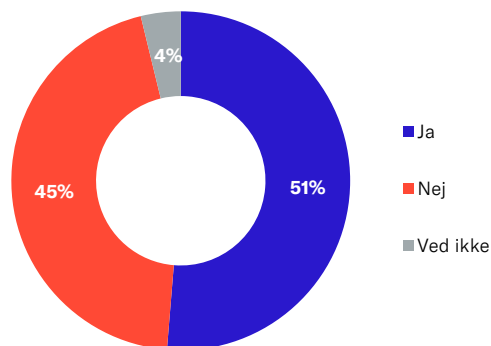
Note: n=403. Spørgsmålet er kun stillet de respondenter, der har angivet, at de har grænsehandlet i Tyskland eller Sverige indenfor de seneste 6 måneder.

Grænsehandel skaber merforbrug af alkohol og søde sager

Når danskerne tager turen til Tyskland eller Sverige for at grænsehandle, køber de typisk større mængder slik, chokolade, sodavand og alkohol med hjem, end de ellers ville have købt i Danmark. Over halvdelen (51 pct.) af de danskere, der grænsehandler, angiver, at de er tilbøjelige til at have et større forbrug, når de grænsehandler, end når de ikke gør. Der er med andre ord tale om en 'lagereffekt', hvor høje afgifter og grænsehandel fører til, at danskernes forbrug af bl.a. slik, sodavand og alkohol bliver forøget, fordi de har store mængder stående i hjemmet og derfor lettere bliver fristet.

Lagereffekten skaber merforbrug

Er du tilbøjelig til at have et større forbrug af slik, chokolade, sodavand og alkohol, når du har handlet ved grænsen (enten Tyskland eller Sverige)?
Figur 5:

Kilde: Norstat for Dansk Erhverv, maj/juni 2019.

Note: n=794. Spørgsmålet er kun stillet de respondenter, der har angivet, at de har grænsehandlet i Tyskland eller Sverige indenfor de seneste 6 måneder.

Den danske grænsehandler

Den typiske danske grænsehandler bor i Syddanmark eller Midtjylland. Knap to ud af tre (65 pct.), der bor i Region Syddanmark og halvdelen (51 pct.) af indbyggerne i Region Midtjylland, har grænsehandlet i Tyskland inden for de seneste seks måneder. Den typiske grænsehandlende dansker bor altså relativt tæt på grænsen, men også på Sjælland og i Nordjylland er grænsehandel udbredt, idet henholdsvis hver tredje (34 pct.) og hver fjerde (29 pct.) har grænsehandlet her. Omvendt har kun hver femte (22 pct.) i Region Hovedstaden grænsehandlet i Tyskland inden for de seneste seks måneder.

Især syddanskere og midtjyder grænsehandler

Tabel 3: **Andel, der har grænsehandlet i Tyskland inden for de seneste 6 måneder**

Region	Hovedstaden	Sjælland	Syddanmark	Midtjylland	Nordjylland	
	22%	34%	65%	51%	29%	
Alder	18-29 år	30-39 år	40-49 år	50-59 år	60+ år	
	37%	39%	54%	41%	35%	
Uddannelse	Grundskole	Gymnasial	Erhvervsudd.	KVU	MVU	LVU
	40%	33%	47%	35%	41%	21%
Husstandsindkomst	0-300.000	300.001-600.000	600.001-900.000	900.000+		
	34%	38%	48%	58%		

Kilde: Dansk Erhverv pba. Norstat for Dansk Erhverv, maj/juni 2019.

Note: n=1.006.

Anm: KVU, MVU og LVU står for henholdsvis kort, mellemlang og lang videregående uddannelse.

Det er lidt mere udbredt at grænsehandle blandt personer over 40 år, givetvis fordi de i højere grad har en bil og en større familie, så besparelspotentialet er større. Grænsehandel er mest udbredt blandt personer med en erhvervsuddannelse og mindst udbredt blandt personer med en lang videregående uddannelse. Endelig er grænsehandel mest udbredt blandt personer i en husstand med en årlig husstandsindkomst på over 600.000 kr., hvilket igen sandsynligvis hænger sammen med, at der typisk vil være tale om en husstand med flere medlemmer, så besparelspotentialet er større, ligesom sandsynligheden for, at familien har bil, er større.

Pantfrie tyske dåser er en væsentlig kilde til grænsehandel

En af de faktorer, der er med til at trække danskerne til grænsen, er den manglende håndhævelse af den tyske pantlovgivning i grænsebutikkene i Nordtyskland. Grænsehandelsbutikkernes overtrædelse af den tyske pantlovgivning, der gennemfører det europæiske emballagedirektiv, fører til et stort mersalg af øl- og sodavandsdåser. Grænsehandelsbutikkerne får altså, som de eneste aktører i Danmark og Tyskland lov til at køre på miljømæssigt frihjul, idet de nordtyske myndigheders manglende håndhævelse af pantpligten betyder, at grænsebutikkene ikke opkræver den pant, som ellers er indført for at sikre en miljømæssig forsvarlig håndtering af emballage og emballageaffald, når de sælger dåser til danske kunder. Tyske butikker ved alle andre tyske grænseovergange opkræver pant af de dåser de sælger, uanset om køberen er fra et andet land.

I mere end ti år har en række danske miljøministre fra forskellige partier arbejdet for at bringe overtrædelserne ved den dansk-tyske grænse til ophør. Den tyske forbundsregering har ved flere lejligheder åbent anerkendt ulovligheden af den manglende håndhævelse i Nordtyskland, uden dog at have bragt den retsstridige praksis til ophør. Den tyske miljøminister har for nyligt svaret på et spørgsmål fra det tyske parlament og bekræftet, at grænsebutikkene er forpligtet til at opkræve pant og dermed også, at eksporterklæringerne ikke kan anvendes. Brugen af de uretmæssige eksporterklæringer betyder, at

Grænsehandelsbutikkernes manglende pantopkrævning fører til et enormt mersalg af tyske dåseøl- og sodavand

de tyske grænsehandelsbutikker har en klar fordel og er stillet mere gunstigt end alle andre erhvervsdrivende i resten af Tyskland – og for den sags skyld i Danmark. Dette forvrider konkurrencen i Det Indre Marked og strider mod 'forureneren betaler'-princippet, som er et grundlæggende EU-retsligt princip, der skal sikre, at de virksomheder, der sælger bl.a. emballage, skal tage ansvar for en fornuftig indsamling og genanvendelse.

Den manglende opkrævning af tysk pant i grænsehandelsbutikkerne i Nordtyskland, sammen med det generelt lavere moms- og afgiftsniveau i Tyskland, gør det uforholdsmæssigt fordelagtigt at drive butik ved grænsen, og det trækker derfor omsætning ud af de danske virksomheder og butikker samt moms- og afgiftsprovener ud af den danske statskasse. Dansk Erhvervs beregninger på baggrund af Skatteministeriet estimerer, at danskerne i 2017 har købt ca. 625 millioner ikke-pantbelagte dåser med hjem fra de tyske grænsehandelsbutikker^{xi}.

Pant på emballagerne har til formål at mindske mængden af dåser, som ender i naturen og i forbrændingsanlæggene, og at sikre et bedre miljø og en højere genanvendelse af dåserne. Den manglende håndhævelse af den tyske pantpligt i grænsebutikkerne påvirker i høj grad den danske stats mulighed for at leve op til sine forpligtelser efter Emballagedirektivet for så vidt angår metalemballage.

Dansk Erhverv har klaget til EU-Kommissionen over, at der ikke bliver opkrævet pant på øl og sodavand i de tyske grænsebutikker, der grænser op til Danmark pga. de åbenlyse negative effekter for miljøet, klimaet og konkurrencen.

36 pct. af de ikke-pantbelagte tyske grænsedåser bliver genanvendt, mens 90 pct. af de danske pantbelagte dåser bliver genanvendt

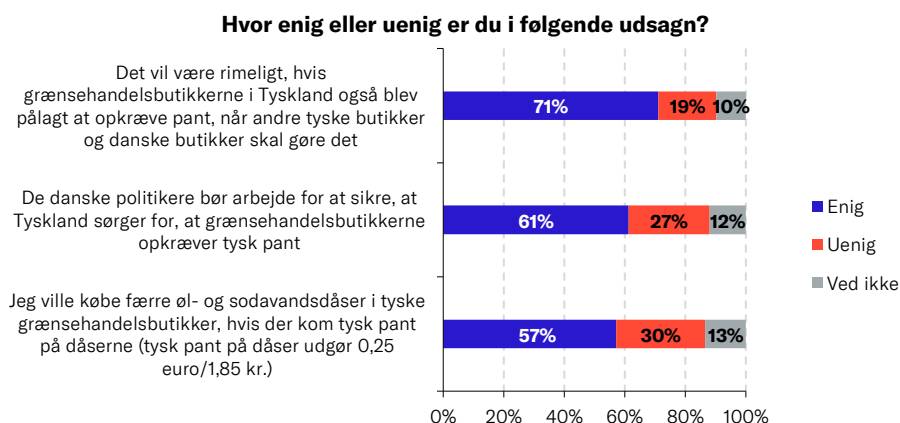
Danskerne vil have pant på dåser købt i den tyske grænsehandel

Et bredt flertal i den danske befolkning bakker op om, at de tyske grænsehandelsbutikker bør opkræve pant på øl- og sodavandsdåser som handles ved den dansk-tyske grænse, sådan som den tyske pantlovgivning fastslår, at de skal. 71 pct. af danskerne erklærer sig således enig i, at det kun vil være rimeligt, at tyske grænsehandelsbutikker også opkræver pant, når alle andre tyske butikker og danske butikker opkræver pant. Desuden mener 61 pct. af danskerne, at danske politikere bør arbejde aktivt for at påvirke den tyske regering for at få stoppet salget af dåser uden pant ved den dansk-tyske grænse.

Figur 6 viser også, at et flertal af de danskere, som handler ved grænsen, vil købe færre øl og sodavand, hvis de tyske grænsehandelsbutikker blev tvunget til at opkræve pant for deres dåser. Figuren viser således også, at den samlede grænsehandel ville falde, hvis de tyske grænsehandelsbutikker blev tvunget til at opkræve pant.

En opgørelse fra Econet for Miljøstyrelsen fra 2016 viser, at kun 36 pct. af de ikke-pantbelagte dåser fra den tyske grænsehandel bliver genanvendt^{xii}. Til sammenligning er genanvendelsesgraden af de pantbelagte dåser, som sælges i danske butikker, på 90 pct.^{xiii}

Figur 6: **Danskernes holdning til pant på øl- og sodavandsdåser købt ved grænsen**

Kilde: Norstat for Dansk Erhverv, maj/juni 2019.

Note: n = 1.006 / 374.

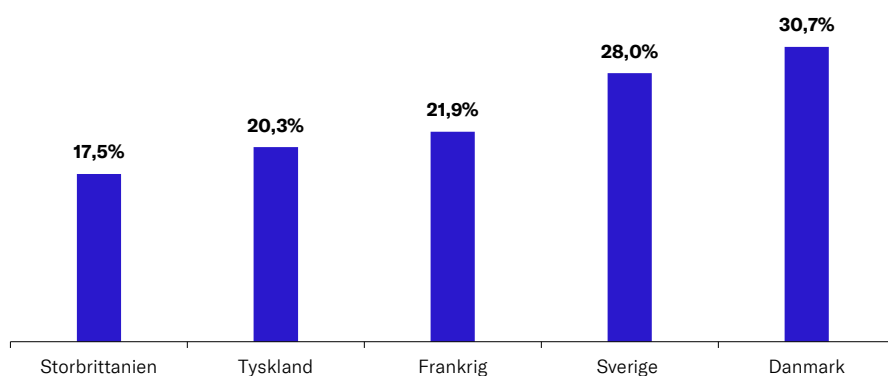
Anm: Det sidste spørgsmål i figuren, som handler om danskernes fremtidige købsadfærd i forhold til øl og sodavand, er kun stillet til de danskere, som har købt enten øl eller sodavand ved den dansk-tyske grænse inden for det seneste halve år. Kategorien 'enig' dækker over respondenter, som har svaret 'helt enig' eller 'overvejende enig' og kategorien 'uenig' dækker tilsvarende over 'helt uenig' og 'overvejende uenig'.

Den danske forbrugsbeskatning er blandt verdens højeste

Danmark har et skatte-, moms- og afgiftsniveau, der er blandt verdens højeste og det danske forbrugsbeskatningsniveau lægger et stort pres på den danske økonomi, hvilket ikke mindst kommer til udtryk gennem en udbredt grænsehandel, såvel i fysiske butikker som på nettet.

Tal fra EU-kommissionen om danskernes skatter og afgifter på varer og services^{xiv} viser, at moms, skatter og afgifter i gennemsnit udgør knap 1/3 (30,7 pct.) af det, danskerne betalte for en vare eller service i Danmark i 2017. Det er noget højere end lande, vi normalt sammenligner os med, jf. figur 7.

Figur 7: **Forbrugsbeskatning på varer og tjenester, udvalgte lande, 2017**

Kilde: EU-Kommissionen, "Economic Analysis of Taxation" (DG TAXUD).

Danmark har den næsthøjeste momsats i EU, kun overgået af Ungarn, hvis øverste momsats er 27 pct. Ungarn har dog differentierede momssatser, mens Danmark er det eneste land i EU, der har valgt en høj moms på alle varekategorier. Tyskland har en reduceret momsats på 7 pct. på fødevarer, mens Sverige har en reduceret fødevare moms på 12 pct.^{xv}

Dansk detailhandel er med andre ord særdeles konkurrenceudsat, og det er nødvendigt at sikre danske virksomheder bedre rammevilkår, herunder at tage et opgør med det høje danske afgiftsniveau, for at trække omsætning og arbejdspladser hjem til Danmark.

Ét skridt frem, og ét tilbage, er lige langt...

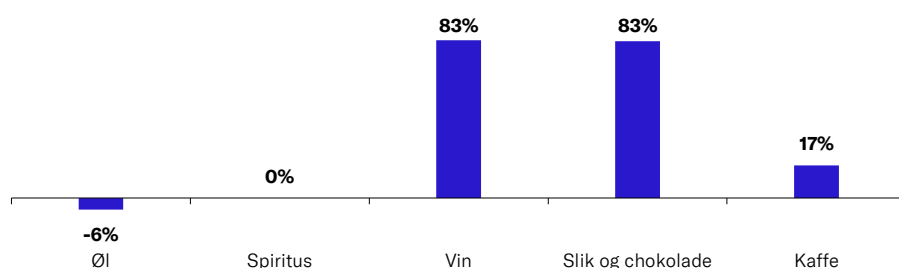
Et bredt udsnit af Folketinget tog i foråret 2013 et vigtigt skridt i retning af lavere afgifter og grænsehandel, da de med Vækstplan DK besluttede at reducere ølafgiften med 15 pct. i 2013 og fjerne sodvandsafgiften fra 2014. I 2017 vedtog VLAK-regeringen sammen med Dansk Folkeparti og De Radikale desuden en Erhvervspakke, hvor nøddeafgiften blev halveret fra 2018 og bliver helt fjernet fra 2020. Desuden betød aftalen, at de planlagte afgiftsforhøjelser på vin, slik, chokolade og kaffe i 2018 blev annulleret, ligesom afgiften på te og tillægsafgiften på alkoholsodavand blev afskaffet fra 2018^{xvi}. Senest pr. 1. april 2019 er afgifterne på øl og vin er blevet reduceret med henholdsvis 15 pct. og 3 pct.

Trods dette er afgiftsniveauet på en række af de varegrupper, der driver grænsehandlen, fortsat særdeles højt. Reduktionen af ølafgiften på 15 pct. i 2013 skete således på baggrund af, at ølafgiften fra 2009 til 2013 steg med 29 pct. Med den seneste reduktion af ølafgiften med 15 pct. pr. 1. april 2019, er ølafgiften nu igen på lidt under niveauet i 2009. Vinafgiften er også blevet reduceret pr. 1. april 2019, dog kun med 3 pct., men på trods af denne beskedne reduktion, er vinafgiften fortsat 83 pct. højere i 2019 end den var i

Høje afgifter trods politisk indsats

2009. Til sammenligning har Tyskland slet ingen vinafgift og har desuden en lavere momsats end Danmark. Den danske afgift på slik og chokolade har også været hårdt ramt med en stigning på 83 pct. siden 2009, og uden at der i den mellemliggende periode har været nogle afgiftsreduktioner. Det har betydet, at værdien af danskernes grænsehandel med slik og chokolade, ifølge de nyeste tal fra Skatteministeriet, er steget fra 545 mio. kr. i 2011 til 690 mio. kr. i 2017, hvilket er en stigning på 27 pct.^{xvii}. Endelig er afgiften på kaffe steget med 17 pct. i samme periode.

Figur 8: Procentvis stigning i udvalgte danske afgifter, 2009-2019

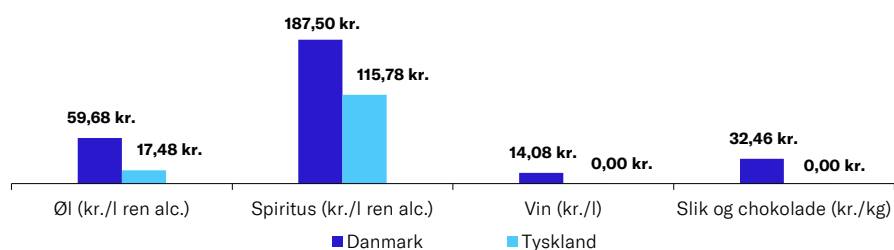

Kilde: Dansk Erhvervs beregninger pba. Skatteministeriet.

Så på trods af, at der er sket afgiftsreduktioner, så er der altså reelt også foretaget afgiftsstigninger på en række varekategorier, hvilket blot har gjort gabet mellem de danske og tyske afgifter større. Den danske ølafgift er således 240 pct. højere end den tyske (inkl. moms), mens den danske spiritusafgift er mere end 60 pct. højere (inkl. moms). I Tyskland er der desuden hverken afgift på vin, sodavand, slik eller chokolade. Derfor er der ingen grund til at nedprioritere den politiske opmærksomhed på afgifts- og grænsehandelsproblematikken.

Markante afgifts-forskelle mellem Danmark og Tyskland

Figur 9: Afgiftsforskelle mellem Danmark og Tyskland, udvalgte afgifter, 2019

Kilde: Dansk Erhvervs beregninger pba. Skatteministeriet, Bryggeriforeningen og European Commission (http://ec.europa.eu/taxation_customs/tedb/taxSearch.html).

Anm: Afgifter, inkl. moms af afgifter.

Afgiftsreduktioner fører til mindre grænsehandel

Generelt fører afgiftsforhøjelser til øget grænsehandel, mens afgiftsreduktioner fører til mindre grænsehandel. Det er dog klart, at der kan være forskel afhængig af, om afgiftsændringerne vedrører nogle af de varer, der især driver grænsehandlen, og hvor stor reduktionen eller stigningen er. Afgiftsændringer på varer, der i særlig grad er grænsehandelsmagneter, kan også have en effekt på grænsehandlen af andre varer, fordi folk køber en række andre varer, når de alligevel har taget turen over grænsen, men det er måske varer, som de ikke i sig selv ville have taget turen til grænsen for at købe.

Især sodavandsafgiften har været genstand for store udsving. Fra 2011 til 2012 steg den således med 46 pct., mens den i 2013 blev halveret for i 2014 helt af blive fjernet. Da afgiften blev sat op i 2012, steg grænsehandlen med 13 pct. fra 2011 til 2012, mens salget i Danmark faldt med knap 4 pct.^{xviii}. Fra sodavandsafgiften var på sit højeste i 2012, og frem til 2017 – tre år efter den blev helt fjernet – faldt grænsehandlen med sodavand med 36 pct., mens salget i Danmark i perioden 2012 til 2017 steg med 31 pct.^{xix}.

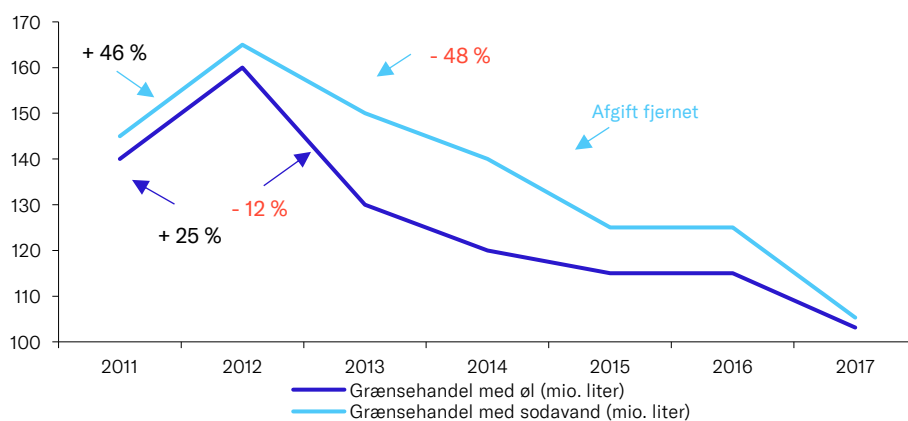
Ølafgiften blev sat op med 25 pct. fra 2010 til 2011 og yderligere med 3,6 pct. i 2013, hvorefter den per 1. juli 2013 blev sænket med 15 pct. Det svarer til, at ølafgiften samlet set blev sænket med 12 pct. fra 2012 til 2013. I den forbindelse er grænsehandlen med øl faldet med 36 pct. fra 2012 til 2017^{xx}. Med den nye nedsættelse af ølafgiften med 14 pct., er der håb om, at det vil medvirke til et yderligere fald i grænsehandlen og en tilsvarende stigning i det danske salg.

Afgiftslettelser virker

Afskaffelsen af sodavandsafgiften fik grænsehandlen til at falde og det danske salg til at stige

Reduktionen af ølafgiften førte til fald i grænsehandlen og stigning i det danske salg

Figur 10: **Udviklingen i afgifter og grænsehandel med øl og sodavand, 2011-2017**

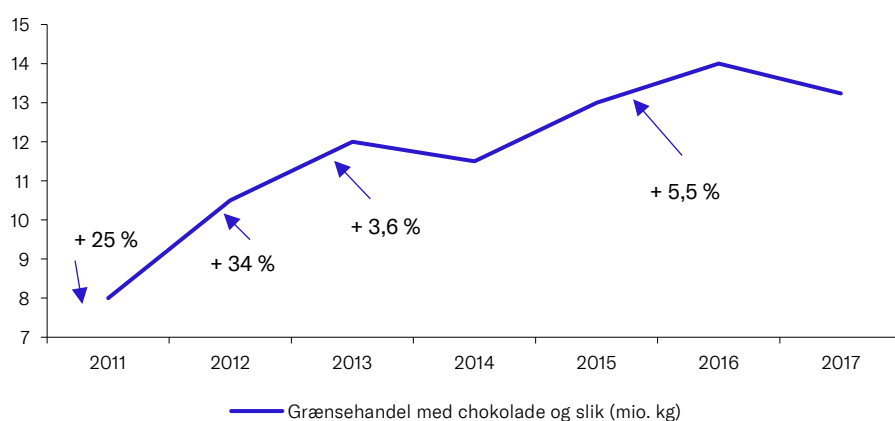
Kilde: Dansk Erhvervs beregninger pba. Skatteministeriet, "Status på grænsehandel 2017" og "Skatteøkonomisk Redegørelse 2018".

Anm: Procenttallene angiver afgiftsstigninger og -fald.

Afgiften på slik og chokolade er som nævnt en af de afgifter, der har været hårdest ramt af afgiftsforhøjelser det seneste årti. I 2010 blev den sat op med 25 pct., i 2012 med 34 pct., i 2013 med 3,6 pct. og i 2015 med yderligere 5,5 pct., i alt en stigning fra 2009 til 2019 på 83 pct. Til sammenligning er mængden af slik og chokolade som danskerne køber ind i grænsehandlen steget med 65 pct. fra 8 mio. kg til 13,2 mio. kg. med slik og chokolade i perioden 2011 til 2017^{xxi}.

Højere afgifter fører til mere grænsehandel

Figur 11: **Udviklingen i afgifter og grænsehandel med slik og chokolade, 2011-2017**

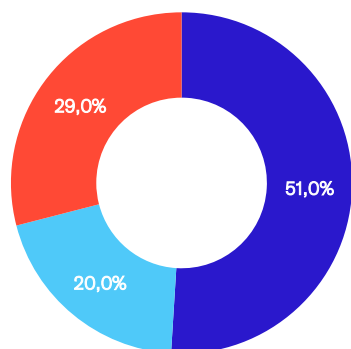
Kilde: Dansk Erhvervs beregninger pba. Skatteministeriet, Skatteøkonomisk Redegørelse 2018'.
Anm: Procenttallene angiver afgiftsstigninger.

Afgifternes skrækeksempler

De høje danske afgifter og den danske moms har en voldsom effekt på prisen på typiske grænsehandelsfølsomme varer i de danske butikker. Moms og afgifter udgør således mellem ca. 30 og 50 pct. af salgsprisen på slik, chokolade, vin, øl og spiritus. Dermed er det særdeles attraktivt at grænsehandle disse varer frem for at købe dem i Danmark. Den eksakte andel er naturligvis afhængig af, hvilke detailpriser og varetyper, der bliver taget udgangspunkt i.

Moms og afgifter udgør ca. 30-50 pct. af prisen på typisk grænsehandelsfølsomme varer

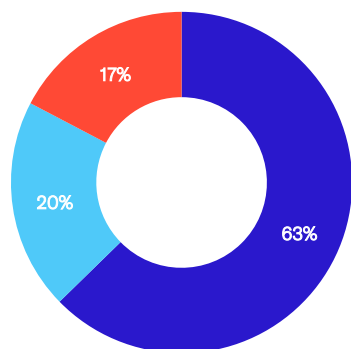
Figur 12: **Moms og afgifter på typiske grænsehandelsvarer, 2019**

Bland-selv slik – moms og afgifter udgør i alt 49 pct. af varens salgspris

Pris i detailhandlen (antagelse): 8,95 kr. (100 g)
Heraf moms: 1,79 kr.
Slik- og chokoladeafgift: 2,60 kr. (25,94 kg. per kg nettovægt)
I alt, moms og afgifter: 4,39 kr. eller 49 pct. af varens pris

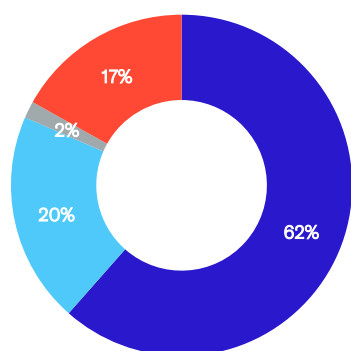
- Produktpris
- Moms
- Slik- og chokoladeafgift

Chokolade – moms og afgifter udgør i alt 37 pct. af varens salgspris

Pris i detailhandlen (antagelse): 30 kr. (200 g)
Heraf moms: 6,00 kr.
Slik- og chokoladeafgift: 5,19 kr. (25,94 kg. per kg nettovægt)
I alt, moms og afgifter: 11,19 kr. eller 37 pct. af varens pris

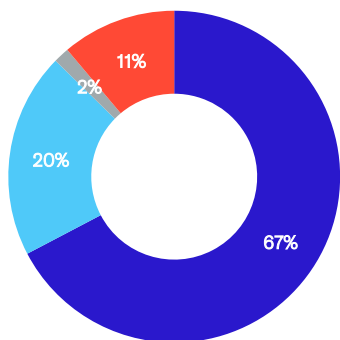
- Produktpris
- Moms
- Slik- og chokoladeafgift

Vin – moms og afgifter udgør i alt 38 pct. af varens salgspris

Pris i detailhandlen (antagelse): 50,00 kr. (13,0 pct. alkohol, 75 cl fl.)
Heraf moms: 10,00 kr.
Vinafgift: 8,45 kr. (11,26 kr. per liter for vin m. 6-15 pct. alkohol)
Emballageafgift: 0,80 kr.
I alt, moms og afgifter: 19,25 kr. eller 38 pct. af varens pris

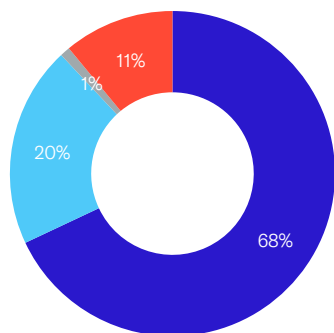
- Produktpris
- Moms
- Emballageafgift
- Vinafgift

Øl – mærkevarer – moms og afgifter udgør i alt 33 pct. af varens salgspris

Pris i detailhandlen (antagelse): 6,5 kr. (4,6 pct., 0,33 cl dåseøl)
 Heraf moms: 0,70 kr.
 Ølafgift: 0,72 kr. (48,74 kr. per liter ren alkohol)
 Emballageafgift: 0,10 kr.

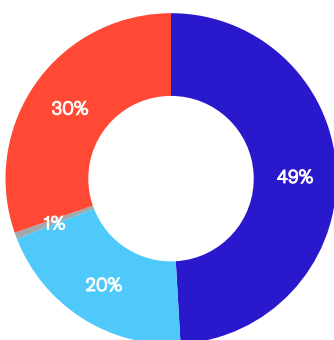
- Produktpris
- Moms
- Emballageafgift
- Ølafgift

Alkoholsodavand eller cider – moms og afgifter udgør i alt 32 pct. af varens salgspris

Pris i detailhandlen (antagelse): 14,95 kr. (4 pct. alkohol, 275 cl fl.)
 Heraf moms: 2,99 kr.
 Spiritusafgift: 1,65 kr. (150 kr. per liter ren alkohol)
 Emballageafgift: 0,10 kr.
 I alt, moms og afgifter: 4,74 kr. eller 32 pct. af varens pris

- Produktpris
- Moms
- Emballageafgift
- Spiritusafgift

Spiritus – moms og afgifter udgør i alt 51 pct. af varens salgspris

Pris i detailhandlen (antagelse): 129,95 kr. (37,5 pct. alkohol, 70 cl fl.)
 Heraf moms: 25,99 kr.
 Spiritusafgift: 39,38 kr. (150 kr. per liter ren alkohol)
 Emballageafgift: 0,80 kr.

- Produktpris
- Moms
- Emballageafgift
- Spiritusafgift

Kilde: Dansk Erhvervs beregninger.

Note: Emballageafgiften afskaffes pr. 1. juli 2019 for pantbelagte varer. Emballageafgiften er dog medregnet for øl, alkoholsodavand og cider, uanset om de er pantbelagte eller ej^{xvii}.

Illegal handel koster statskassen knap ½ mia. kr. årligt

De høje danske moms- og afgiftssatser giver sig ikke alene udslag i øget grænsehandel, men skaber også et kraftigt incitament til illegal handel inden for Danmarks grænser. Hvor grænsehandel er lovlige indførsel af varer til Danmark til eget forbrug, er illegal handel indførsel af varer med henblik på ulovligt videresalg, uden at der bliver betalt moms og afgifter til den danske stat. Dermed opstår der en markant prisforskel mellem de lovligt indførte og de ulovligt indførte varer. Afgiftsforhøjelser fører derfor ikke blot til mere grænsehandel, men også til mere illegal handel, da begge dele er drevet af forskelle i moms- og afgiftsniveauer i forhold til vores nabolande.

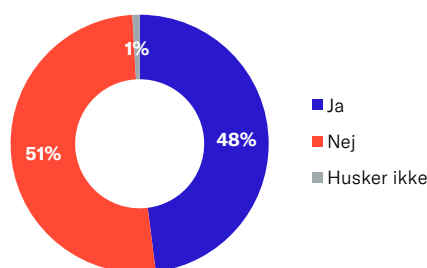
På baggrund af Skatteministeriets estimater for den illegale handel i 2016^{xxiii} og befolkningens stabile forbrug af illegale varer i perioden 2011-2019^{xxiv}, forventer Dansk Erhverv, at den danske statskasse går glip af 400-600 mio. kr.^{xxv} i tabt moms og afgifter, som følge af den illegale handel med nydelsesmidler og cigaretter. Dertil kommer illegal handel med varettyper, som Skatteministeriet ikke har opgjort estimater for, som fx vin og spiritus, samt øvrige samfundsøkonomiske omkostninger ved illegal handel.

Ifølge befolkningsundersøgelsen fra Dansk Erhverv har 9 pct. af danskerne angivet, at de havde købt ulovligt indførte nydelsesmidler inden for et halvt år. Det svarer til ca. 420.000 danskere over 18 år. De, der har købt ulovligt indførte nydelsesmidler, peger på, at det er i kiosker og hos grønthandlere, de ulovligt indførte varer bliver solgt. Der foregår dog også et betydeligt salg fra arbejdspladser og fra privatadresse, hvor sælger og køber kender hinanden^{xxvi}. Mange er måske ikke klar over det, men hvis man selv grænsehandler og tager med hjem til andet end eget forbrug, så er der rent faktisk tale om illegal handel. Næsten halvdelen (48 pct.) af de grænsehandelnde danske husstande angiver, at de har taget øl, sodavand, vin, spiritus, alkoholsodavand, cider, cigaretter, slik eller chokolade med hjem til venner, familie eller andre inden for de seneste seks måneder. Det illegale salg er således vidt forgrenet og antager et betydeligt omfang.

Statskassen går glip af 400-600 mio. kr. om året på grund af illegal handel

9 pct. af danskerne har købt ulovligt indførte nydelsesmidler

Figur 13: **Da du eller en anden person i din husstand alligevel kørte over grænsen for at handle, tog du/I så øl, sodavand, vin, spiritus, alkoholsodavand, cider, cigaretter, slik eller chokolade med hjem til venner, familie, kollegaer eller andre?**

Kilde: Norstat for Dansk Erhverv, maj/juni 2019.

Note: n=402. Spørgsmålet er kun stillet til de respondenter, der har angivet, at de har grænsehandlet i Tyskland inden for de seneste 6 måneder.

Afgiftsændringer har også en klar effekt på den illegale handel. Det understreger tal fra Skatteministeriet fra 2017, der viser, at den illegale handel med øl faldt fra 45 mio. liter i 2012 til 30 mio. liter i 2014 i kølvandet på afgiftssænkningen på 15 pct. i 2013 i 2013^{xxvii}. Afgiftssænkningen på 15 pct. i 2013 kan altså sammenholdes med et fald i den illegale handel med øl på 33 pct. Håbet er, at den yderligere reduktion af ølafgiften på 15 pct. pr. 1. april 2019 vil bidrage til endnu et fald i den illegale handel med øl. Halveringen af sodavandsafgiften i 2013 og afskaffelsen af afgiften i 2014 betød tilsvarende et fald i den illegale handel med sodavand fra 35 mio. liter til 25 mio. liter i perioden 2012 til 2016^{xxviii}. Til trods for, at sodavandsafgiften er blevet fjernet, gør den manglende opkrævning af pant i grænsehandelsbutikkerne, at nogle fortsat føler incitament til at købe illegalt indførte sodavand, samt at det er oplagt at tage med i kurven sammen med andre varer.

Ligeledes har de gentagne afgiftsforhøjelser på slik og chokolade resulteret i, at den illegale handel med slik og chokolade er steget fra 2 til 4 mio. kg i perioden 2011 til 2016^{xxix}.

Yderligere afgiftsnedsettelse er nødvendig for at reducere grænsehandlen og den illegale handel

Danske butikker og virksomheder er som beskrevet særdeles konkurrenceudsatte på grund af den store grænsehandel og udbredte illegale handel. For at trække omsætning, arbejdspladser, moms-, afgifts- og skatteprovenu hjem til Danmark, foreslår Dansk Erhverv, at afgifterne på de grænsehandelsfølsomme varer som fx slik og chokolade, spiritus, vin og øl reduceres med 25 pct.

I tabel 4 opgøres mindreprovenuet efter tilbageløb og adfærd af hver enkelt afgiftslempe i Dansk Erhvervs grænsehandelspakke. Samlet set vil afgiftspakkens lempelser medføre et mindreprovenu på 1.050 mio. kr. (2020-niveau).

Tabel 4: **Mindreprovenu efter tilbageløb og adfærd af Dansk Erhvervs pakke mod grænsehandel**

	mio. kr. (2020-niveau)
Afgift på chokolade reduceres med 25 pct.	470
Spiritusafgift reduceres med 25 pct.	120
Vinafgift reduceres med 25 pct.	290
Ølafgift reduceres med 25 pct.	180
I alt	1.050

Kilde: Dansk Erhvervs beregninger på baggrund af Finansministeriets "Forslag til Finanslov for Finansåret 2020", § 38.28.01 og § 38.28.05, samt Skatteministeriet.

Anm: Beløbene er afrundet til nærmeste 10 mio. kr. Dette betyder, at rækken "I alt" ikke præcist summerer provenuerne fra de enkelte afgiftslempelser i grænsehandelspakken.

Om dette notat

Arbejdet med analysenotatet er afsluttet den 23. oktober 2019.

Om Dansk Erhvervs Analysenotater

Dansk Erhverv udarbejder løbende analyser, som samles i analysenotater. Ambitionen er at udgøre et kvalificeret og anvendeligt beslutningsgrundlag i forhold til væsentlige, aktuelle udfordringer på alle områder, som har betydning for dansk erhvervsliv og den samfundsøkonomiske udvikling. Det er tilladt at citere fra Dansk Erhvervs analysenotater med tydelig henvisning til Dansk Erhverv.

Kontakt

Henvendelser angående grænsehandelsanalysen kan ske til chefkonsulent Tina Buur på tbj@danskerhverv.dk eller tlf. 3374 6229.

Henvendelser angående bagvedliggende beregninger kan ske til chef for analyse og samfundsøkonomi Katrine Ellersgaard Nielsen på kae@danskerhverv.dk eller tlf. 3374 6013.

NOTER

ⁱ Dette estimat er ganske forsigtigt, da det forudsætter, at den hjemtagne handel vil koste danskerne det samme i kroner og øre, som de på nuværende tidspunkt grænsehandler for. Fastholdes i stedet volumen af de grænsehandlede varer, vil estimatet af det tabte provenu fra moms og afgifter være 4,6 mia. kr.

ⁱⁱ Skatteministeriets "Skatteøkonomisk redegørelse 2018" samt "Status over grænsehandel 2017". Tallet omfatter den samlede grænsehandel af såvel nydelsesmidler som andre varer, inkl. illegal handel.

ⁱⁱⁱ Dansk Erhvervs beregninger, 2019.

^{iv} Norstat for Dansk Erhverv, maj/juni 2019.

^v EU-Kommissionen, "VAT Rates Applied in the Member States of the European Union", 1. januar 2019.

^{vi} Skatteministeriet "Skatteøkonomisk redegørelse 2018".

^{vii} Skatteministeriet "Skatteøkonomisk redegørelse 2018".

^{viii} Dansk Erhvervs beregninger pba. Norstat for Dansk Erhverv, maj/juni 2019.

^{ix} Ifølge Dansk Erhvervs beregninger pba. Skatteministeriets "Status over grænsehandel 2017" og "Skatteøkonomisk Redegørelse 2018", grænsehandlede danskerne i 2017 208,4 mio. liter øl og sodavand. Ifølge Bryggeriforeningen (<https://www.bryggeriforeningen.dk/tal/tal-om-laeskedrik/marked/salget-paa-det-danske-laeskedrikmarked/> og <https://www.bryggeriforeningen.dk/tal/tal-om-ol/marked/salget-paa-det-danske-oelmarked/>) udgjorde det indenlandske salg af øl og sodavand i Danmark i 2017 henholdsvis 275,5 mio. liter øl og 356,5 mio. liter sodavand. Dermed udgør danskernes grænsehandel $(208,4)/(275,5 + 356,5 + 208,4) = 24,8\%$ af danskernes samlede forbrug af øl og sodavand.

^x EU-Kommissionen, "VAT Rates Applied in the Member States of the European Union", 1. januar 2019.

^{xi} Dansk Erhvervs beregninger pba. Skatteministeriet, "Status over grænsehandel 2017" samt "Skatteøkonomisk Redegørelse 2018".

^{xii} Notat af 7. januar 2016 om ikke-pantbelagte emballager og pantbelagte emballager i affaldet, udarbejdet af ECONET for Miljøstyrelsen.

^{xiii} Dansk retursystem, <https://www.danskretursystem.dk/miljoe-klime/returprocent/>.

^{xiv} OECD-indikator "Tax on Goods and Services", 2019.

^{xv} EU-Kommissionen, "VAT Rates Applied in the Member States of the European Union", 1. januar 2019.

^{xvi} Skatteministeriet, http://www.skm.dk/media/1542168/faktaark_graensehandel_afgifter.pdf

^{xvii} Skatteministeriet, "Skatteøkonomisk redegørelse 2018".

^{xviii} Dansk Erhvervs beregninger pba. Skatteministeriet, "Skatteøkonomisk redegørelse 2018" og Bryggeriforeningen, "Medlemmernes salg på det danske læskedrik marked" (<https://www.bryggeriforeningen.dk/tal/tal-om-laeskedrik/marked/salget-paa-det-danske-laeskedrikmarked/>).

^{xix} Beregninger pba. Bryggeriforeningen, "Medlemmernes salg på det danske læskedrik marked" (<https://www.bryggeriforeningen.dk/tal/tal-om-laeskedrik/marked/salget-paa-det-danske-laeskedrikmarked/>).

^{xx} Dansk Erhvervs beregninger pba. Skatteministeriet, "Skatteøkonomisk redegørelse 2018".

^{xxi} Dansk Erhvervs beregninger pba. Skatteministeriet, "Status over grænsehandel 2017" samt "Skatteøkonomisk Redegørelse 2018".

---

^{xxii} Skatteministeriet, 2019: <https://www.skm.dk/skattetal/satser/satser-og-beloebsgraenser/emballageafgifts-loven>.

^{xxiii} Skatteministeriet, "Status over grænsehandel 2017".

^{xxiv} Jf. figur 1 - Kilde: Norstat for Dansk Erhverv.

^{xxv} Tabte skatte- og afgiftsindtægter for staten afhænger af, om det er mængden i volumen eller de samlede betalinger fra den illegale handel, som forventes omlagt til legal handel i Danmark. Hvis volumen af den illegale handel fastholdes, vil den genvundne skatteindtægt være ca. 600 mio. kr., da danske priser er højere end der, hvor der handles illegalt. Fastholdes omfanget af den illegale handel i kr. og øre, vil skønnet i stedet være på ca. 400 mio. kr. Da tallene for illegal handel er forbundet med stor usikkerhed, gives estimatet i et interval på 200 mio. kr.

^{xxvi} Norstat for Dansk Erhverv, maj/juni 2019, n=1.006.

^{xxvii} Skatteministeriet, "Status over grænsehandel 2017", tabel 2.5.

^{xxviii} Skatteministeriet, "Status over grænsehandel 2017", tabel 2.5.

^{xxix} Skatteministeriet, "Status over grænsehandel 2017", tabel 2.5.